

UUSI DEMOKRATIA

Yhteenveto foorumin
tarinasta, viesteistä ja taustasta

SITRA

Uusi demokratia

Yhteenvedo foorumin
tarinasta, viesteistä ja taustasta

Toim. Hannele Sirkkanen
ja Julia Jousilahti

SISÄLTÖ

Aluksi	5
Demokratia murroksessa	6
Huomisen demokratia	9
Ideoista toimintaan kokeilukulttuurin keinoin	12
Uusi demokratia -foorumin neljä viestiä	13
Enemmän ja moniäänisempää demokratiaa	13
Uusien yhteisöjen aika on nyt	15
Kaiken julkisen tiedon perusasetukseksi avoimuus	17
Demokraattinen hallinto kokeilee	19
<i>Kokoava taulukko hankeideoista ja käynnistetyistä kokeiluista</i>	22
Uusi demokratia -foorumi	25
Osallistujat	26
Elinvoima-kehitysohjelman tausta	26

UUSI
DEMOKRATIA

ALUKSI

Kahdet edelliset vaalit ovat kääntäneet ympäri perinteiset asetelmat Suomessa samalla kun arabimaailma ja Venäjä kuohuvat omilla tavoillaan demokratian vaatimusten paineissa. Hiljattain julkaistun Demokratiapuntari 2012 -tutkimuksen mukaan yhä useampi suomalainen haluaa lisätä suoria vaikuttamisen tapoja politiikkaan. Siksi on oikea aika kysyä millainen on 2010-luvun elinvoimainen demokratia?

Sitran Uusi demokratia -foorumin mukaan se on tekemisen demokratiaa. Se on osallistumista. Se on ideoimista ja tekemistä yhdessä hallinnon tai lähiyhteisön kanssa. Se on hallinnon läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Se on asioiden jakamista ja uudenlaista yhteistoimintaa. Se on perinteisen osallistumisen lisäksi tekemisen demokratiaa, jossa hyödynnetään joukkoälyä, verkkoa ja jota rahoitetaan uusin keinoin.

Luettavanasi on yhteenvedo Uusi demokratia -foorumin viesteistä, tarinasta ja taustasta. Yhteenvedosta voit lukea foorumilaisten ajatuksia siitä, mitä uusi demokratia on, millaisia haasteita liittyy suomalaiseen demokratiaan ja miten niitä tulisi ratkoa.

Uusi demokratia -foorumissa aihetta hyvin eri näkökulmista katsovat ihmiset koottiin yhteen ja he etsivät kysymyksiin konkreettisia ratkaisuja ja toteuttamiskelpoisia ideoita. Kyseessä oli siis yhtäältä ajatuspajatyöskentely ja toisaalta toimeen tarttuminen. Foorumissa rakennettiin käsitystä uudesta demokratiasta, jota kukin osallistuja voi viedä eteenpäin ja soveltaa omissa yhteisöissään. Ajatus työnsä tuloksena foorumilaiset synnyttivät konkreettisia ratkaisuehdotuksia siitä, miten demokratiaa voitaisiin kehittää. Näistä ratkaisuehdotuksista käynnistettiin 12 kokeilua helmi-maaliskuussa 2012. Valittuja kokeiluja edelsi avoin ideakuulu-

tus, jossa etsittiin sekä uusia ideoita että jo käynnissä olevia hankkeita, jotka vievät eteenpäin suomalaista demokratiaa.

Yhteenvedo alkaa kappaleella demokratian murroksesta. Toinen kappale luo kuvaa siitä, mitä kaikkea on huomioiden demokratia. Näitä teemoja pohdittiin Uusi demokratia -foorumin alkuvaiheessa. Tämän jälkeen kerrotaan kokeilukulttuurin periaatteista osana foorumia. Viidennessä kappaleessa esitellään foorumilaisten työpajassaan kirjoittamat neljä viestiä. Viestit avaavat keskustelun siitä, miten uuteen demokratiaan päästään ja perustelevat valittujen kokeilujen taustan. Lopuksi kerrotaan taustaa Uusi demokratia -foorumista ja esitellään sen vaiheet sekä osallistujat.

Foorumin aikana syntyi paljon materiaalia ja tässä yhteenvedossa esitellään ajattelun kiteytymät. Uusi demokratia -foorumin verkkosivuilta löydät lisää tietoa: www.sitra.fi/uusidemokratia.

DEMOKRATIA MURROKSESSA

Mikä on demokratian tila Suomessa? Minkälaisessa muutoksessa demokratia on? Nämä kysymykset Uusi demokratia -foorumin osallistujat asettivat itselleen työnsä aluksi.

”Demokratian kriisistä” on tullut taa-jaan toistettu väite, foorumilaiset totesivat. Sen läheisempi tarkastelu osoittaa, että kriisillä viitataan useimmiten edustuksellisen demokratian kriisiin. Tuoreimpia eduskunta- ja kunnallisvaaleja lukuun ottamatta suomalaisten äänestysaktiivisuus on laskenut viime vuosikymmenten aikana, puoluejäsenyyksien määrästä puhumattakaan. Mitä ”kriisin” taustalla on? Onko kyseessä kriisi vai ennemminkin muutos?

Foorumilaiset pohtivat demokratian tilaa globaalista näkökulmasta. Kansallisvaltio heikkenee, kun globalisaation myötä todellinen valta tuntuu valuvan jonnekin muualle – EU:lle, Yhdysvaltojen

tai Kiinan kaltaisille suurvaltioille tai epä-määräisille markkinavoimille. Kansalaisen näkökulmasta oma ääni vaaliurnassa saattaa tuntua lannistavan vähäpätöiseltä. Kasvavan kaaoksen tunnun ja epävarmuuden keskellä populistien yksinkertaiset ratkaisut ovat maailmanlaajuisesti keränneet kannatusta.

Foorumissa kysyttiin myös, ohjaako talous politiikkaa: Ajaako yritysten ja pääomien etu kaiken muun edelle kansallisessa päätöksenteossa? Onko suuryrityksillä ja rahoituslaitoksilla kohtuuttomasti valtaa vaikuttaa yhteiskunnan toiminta-edellytyksiin, vaikka ne ovat demokraattisen päätöksenteon ulottumattomissa? Pitkälle edenneen talouden globalisaation rinnalle ja ilmastomuutoksen sekä viimeisimmän finanssikriisin kaltaisten isojen kysymysten ratkaisemiseen tarvittaisiinkin globaalia demokratiaa, mutta sille ei ole yhtä toimivaa mallia. Suveree-

nien kansallisvaltioiden tarpeeseen luotua järjestelmää ei voi sellaisenaan viedä ylikansalliselle tasolle. Foorumilaiset miettivät, onko edes mahdollista löytää sellaista yhteistä arvopohjaa, jolle globaalien demokratian systeemin voisi rakentaa? Euroopan unionin parlamentaarista järjestelmää voidaan pitää askeleena globaalien demokratian tiellä, mutta euro-parlamenttikin kärsii legitimititeettiongel- masta, kun EU-maiden kansalaiset eivät ole järin kiinnostuneita äänestämään sen vaaleissa. YK on kenties pisimmälle viety yritys rakentaa globaalia poliittista areenaa, mutta sekin koetaan usein rakenteiltaan ja päätöksentekomalliltaan liian jähmeäksi vastaamaan akuutteihin haasteisiin.

Foorumissa pohdittiin, miksei julki- seen elämään osallistuminen vaalien kautta enää kiinnosta kansalaisia niin kuin ennen. Yksi selitys on, etteivät puo-

lueet ole kunnolla onnistuneet tehtäväsään. Ne eivät ole kyenneet johtamaan kansalaisten tarpeista uskottavia politiikkaohjelmia. Poliitiikan sanotaan ammatimaistuneen, eivätkä poliitikot tunne ihmisten arkea tarpeeksi. Päätöksenteko tuntuu etäänntyneen kansalaisista eikä läheisyysperiaate toteudu, mikä on julkisessa keskustelussa kirvoittanut huolestuneita puheenvuoroja erityisesti uuden kuntakartan luonnoksen tultua julki.

Kansalaisesta yksinkertaisesti tuntuu, ettei puoluepolitiikalla ratkaista hänen arkisia ongelmiaan, foorumilaiset uskovat. Äänestäjälle puolueen valinta voi lisäksi tuntua mahdottomalta, jos niiden välisiä eroja on vaikea nähdä.

Erityisesti yhä suurempi osa nuorista ei ole kiinnostunut perinteisestä puoluepolitiikasta. Nuorten yhteiskunnallinen aktiivisuus ei ehkä sovi totutun poliittisen vaikuttamisen muotteihin. Edustuksellisen demokratian rakenteet eivät tue uutta, nopeatempoista osallistumista, jossa vaikutukset halutaan nähdä heti.

Puolueet tuntuvat varovan suuria ideoisia avauksia taistellessaan viimei-

sistäkin jaossa olevista äänistä. Foorumilaiset mieltivät, että poliitikot eivät ehkä uskalla visioida monimutkaisessa ja ennustamattomassa maailmassa. Asian tuntijuus on korostunut poliittisen ideologian ja intohimon kustannuksella eikä yksittäisellä kansanedustajalla ole mahdollisuutta hallita sitä tietomäärää, mitä hänen työnsä ihanteellinen hoitaminen edellyttäisi. Vaaleilla valitut päättäjät eivät siis käytä tai pysty käyttämään heille uskottua valtaa. Silloin todellinen vaikuttaja järjestelmässä on virkamies, jolla on osaamista ja kokemusta enemmän kuin poliitikolla. Hurjimmassa skenaariossa hallinto johtaakin poliitikkoja eikä ole todellisessa poliittisessa vastuussa kenellekään.

Vaalirahakohut ja muut, vähä vähältä valottuvat ”maan tavat” ovat entisestään rapauttaneet kansalaisten luottamusta poliitikkoja kohtaan. Foorumilaiset keskustelivat paljon siitä, etteivät perinteiset valmistelu- ja päätöksentekoprosessit ole tarpeeksi läpinäkyviä. Kansalaisten kyynisyys yhteiskunnallista päätöksentekoa kohtaan kasvaa, ellei sen eri vaiheita

avata enemmän. Valmisteluprosessi on hidas ja osin suljettu, koska oletetaan, että valmistelun laatu on siten parempaa. Kansalaisilla ei ole valmistelussa riittävää roolia, vaikka he ovat itse oman elämänsä parhaita asiantuntijoita. Foorumissa pohdittiin, onko Suomessa yhä vallalla hallinto - alainen -kulttuuri, jossa kansalainen on hallinnon passiivinen asiakas eikä yhteiskunnan jäsen. Avoimuus ja osallistaminen ovat kyllä edenneet strategioihin, mutteivät toimiviksi käytännöiksi. Pseudo-osallistamisessa kerätään kansalaisilta ideoita ja palautetta, mutta tuloksia ei hyödynnetä kunnolla. Kansalaiset otetaan mukaan irrallisiin pilottihankkeisiin, mikä ei kuitenkaan muuta valmistelutyön perimmäistä kulttuuria.

Suomi on seurannut muuta läntistä maailmaa kehityksessä, jossa perinteiset kylä- ja perheyhteisöt ovat viimeisten vuosikymmenten aikana muuttuneet ja murentuneet. Eriarvoisuus on meilläkin lisääntynyt ja erityisesti nuorten syrjäytyminen puhututti foorumilaisia. Irrallisuuden tunne, se, ettei koe kuuluvansa mihinkään suurempaan yhteisöön, konk-

retisoituu vaaleissa, joissa äänestämättä jättää yhä useampi. Yhteiskunnallinen osallistuminen polarisoituu ja syntyy noidankehä, kun valmiiksi hyväosaiset huolehtivat eduistaan esimerkiksi vaaleissa äänestämällä.

Internetin ja sosiaalisen median voima poliittisen osallistumisen väylänä ja demokratian edistäjänä tuli selväksi Arabikevään aikana, foorumilaiset totesivat. On ollut epäselvää, mikä on verkon kautta tapahtuvan osallistumisen todellinen yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Milloin verkko-osallistuminen jää pelkäksi klikativismiksi? Jos uusi osallistuminen todella tapahtuu verkon kautta, on siinäkin ongelmansa. Kaikki eivät halua tai kykene osallistumaan verkon kautta.

Foorumilaiset olivat vahvasti sitä mieltä, että internet on erinomainen väline ihmisten ottamisessa mukaan erilaisiin suunnitteluprosesseihin. Joukkoistaminen (engl. crowdsourcing) tuntuu kuitenkin vielä jäävän ideoiden heittelyn tasolle; se ei konkretisoidu ”crowd-doin-giksi” eli joukkotekemiseksi. Internetiä ei osata vielä kunnollisesti käyttää osallis-

tamisen välineenä. Jos esimerkiksi jokin julkishallinnon taho haluaa kuulla kansalaisten mielipiteen suunnitteilla olevasta asiasta, se perustaa verkkosivun, jossa kantansa voi käydä ilmaisemassa. Sivun jää usein vähälle käytölle, koska sitä ei löydetä tai koska kynnys siellä vierailulle on liian korkea. Parempi ratkaisu olisi mennä sinne, missä kansa jo on, foorumilaiset tiivistivät.

Internetissä keskustellaan valtavasti erilaisista yhteiskunnallisista teemoista, vaikka valtamedia tuntuukin toittavan kansalaisten poliittista apatiaa, foorumilaiset huomauttivat. Verkossa hakeudutaan kuitenkin itseä miellyttävän tiedon ja ryhmien äärelle, jolloin syntyy helppo samanmielisten kuplia, jotka eivät keskustele keskenään. Tämä on tosin ongelma myös reaali maailmassa. Monien todellisuuksien tuominen keskusteluun on kummankin, sekä virtuaalisen että reaalisen kentän haaste.

Demokratia on murroksessa ja monelta suunnalta haastettu. Suuria rakenteellisia haasteita ja globaaleja ongelmia ei ratkaista nopeasti eikä hel-

posti. Samalla ihmiset tekevät kuitenkin jatkuvasti asioita, jotka synnyttävät entistä parempaa demokratiaa. Jotta niiden arvo voidaan kunnolla nähdä, täytyy demokratia ymmärtää entistä laajemmin.

HUOMISEN DEMOKRATIA

Foorumilaisten ensimmäinen tehtävä oli kirjoittaa blogiteksti siitä, mitä uusi demokratia heille tarkoittaa. Kirjoituksista kävi ilmi, että uutta demokratiaa katsotaan ryhmässä hyvin monesta eri kulmasta. Tämän ei pitäisi yllättää, sillä foorumiin on saatu kootuksi kolmenkymmenen ihmisen poikkeuksellisen monipuolinen osallistujajoukko. Mukana on kaupunginosa-aktiiveja, suuryrityksen innovaatiojohtaja, kirjoittajia, opettaja ja yksi kunnanjohtajakin. Muutama tutkija ja entinen kansanedustajakin ryhmään mahtuu, mutta kun foorumia koottiin, ajatuksena oli, että demokratiaa on syytä pohtia myös näiden perinteisten kenttien ulkopuolelta.

Uusi demokratia -foorumi ei ole tutkimusryhmä vaan poikkeiyhteiskunnallinen joukko, jonka tehtävänä oli laajentaa kuvaa siitä, mitä kaikkea demokratia voi olla.

Demokratia tekee näkyväksi kansan vallan, joten demokraattisen prosessin myötä jokaisella yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa merkittävinä pitämiinsä asioihin ympärillään. Demokratian konkreettisimpana ilmentymänä on usein pidetty edustuksellista järjestelmää, joka on kuitenkin edellisessä kappaleessa kuvattujen haasteiden paineessa, foorumilaiset totesivat. Samalla näyttäisi siltä, että kaikenlainen toiminta, jossa ihmiset tarttuvat itse toimeen edistääkseen yhteistä hyvää tai vastustaakseen väärinä pitämiään asioita on lisääntynyt. Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen ei ole hävinnyt, vaan se on muuttamassa muotoaan.

Kuten eräs foorumilaisista sanoi, ”Vaaleissa äänestäminen on kuin pääsisi jatkuvasti elävässä jalkapallopelissä koskemaan palloon kerran neljässä vuodessa.” Uusi demokratia luo edustuksellisen,

suoran ja lähidemokratian rinnalle uuden käsitteen, tekemisen demokratian. Se on toimeen ryhtymistä vaikka joka päivä, tarvittaessa ohi kaikkien vakiintuneiden rakenteiden, jos koemme jonkin asian tarvitsevan muutosta. Ihmisillä on siihen mahdollisuus, sillä he ovat koulutetumpia kuin koskaan, heillä on enenevästi vapaa-aikaa ja internet osallistumista tehostavana välineenä. Tekemisen demokratiassa osallistuminen tuottaa enemmän suoria tuloksia eikä vain vaatimuksia siitä, mitä jonkun muun pitäisi tehdä. Julkisen vallan ei enää oleteta ratkaisevan kaikkia ongelmia, sillä julkisen sektorin mahdollisuudet ovat rajalliset. Ylhäältä annettu asiantuntijuus menettää valtaansa, kun ihmiset luottavat yhä enemmän vertaishiinsa. On huomattu, etteivät valtio ja markkinat yksin kykene vastaamaan kaikkiin tarpeisiimme. Ihmiset ovat itse oman arkinsa parhaita asiantuntijoita.

Demokratia määritellään yksinkertaisimmillaan kansan vallaksi, mutta sillä ei ole merkitystä, jos valtaa ei käytetä. Suurin haaste, jotta vaaleissa äänestämisessä olisi yksilön kannalta järkeä ja poliittisella järjestelmällä oikeutuksensa, on lisätä aitoa osallisuutta: "Olen osa yhteisöä ja toiminnallani on merkitys."

Yhtä tärkeää on, että osallistuminen on kaikille tasa-arvoisesti mahdollista. Siten kaikenlainen osallistuminen, joka vahvistaa yksilön tunnetta johonkin suurempaan yhteisöön kuulumisesta ja omista kyvyistään toimia ja vaikuttaa, edistää demokratiaa.

"Kaikki osallistumisvaihtoehdot ovat lähtökohtaisesti eksklusiivisia - tietty ryhmä on aina ulkopuolella. Siksi tapojen kirjon pitää olla laaja. Se mikä on toiselle luonteva tapa osallistua, on jollekin lähtökohtaisesti poissuljettu vaihtoehto", toteaa foorumilainen.

Päättäjät tai muut institutionaalista valtaa nauttivat eivät välttämättä ymmärrä arkisten tekojen merkitystä osana demokraattista prosessia. Ruohonjuuritason teot leimataan usein puuhas-

teluksi eikä niiden todellista vaikuttavuutta ymmärretä, foorumilaiset tiivisivät.

Perinteisissä instituutioissa, kuten julkishallinnon organisaatioissa ja vaikkapa yrityksissä ei toki olla oltu sokeita ihmisten kasvavalle halulle vaikuttaa suoraan ja nopeasti. Monilla organisaatioilla on ollut erilaisia osallistamishankkeita ihmisten mukaan ottamiseksi niiden kehittämiseen. Kuitenkin, kuten eräs foorumilaisista kiteyttää, "Uuden demokratian kehittymiseen ei tarvita niinkään ihmisten 'osallistamista' olemassa oleviin prosesseihin, vaan mahdollisuuksia ihmisille kehittää taitojaan toimia toisten kanssa ja ymmärtää toimintansa riippuvuus ja vaikutus muihin ja muualle."

Voi olla niin, että vasta kaikista hyväosaisimmat, joilla on resursseja käyttää aikaansa muuhun kuin pelkästään välttämättömyyksistä huolehtimiseen, ovat alkaneet entistä paremmin ymmärtää oman toimintansa vaikuttavuuden. Uusi demokratia -foorumi haluaa nostaa uuden tekemisen näkyväksi, jotta

mahdollisimman moni voisi, vaikka sitten foorumin kokeilujen esimerkin kautta, ymmärtää omat vaikutusmahdollisuutensa.

Demokratialle syntyy siis jatkuvasti uusia merkityksiä. Kuten foorumilaiset blogikirjoituksissaan tuovat esille, demokratian käsitteellä on voimakas arvo- ja tunnelataus. Siihen liitetään sanoja kuten oikeudenmukaisuus, onnellisuus, turvallisuus, tasa-arvo, suvaitsevaisuus ja osallisuus. Jo näiden sanojen myötä demokratia näyttäytyy jonain, joka on vahvasti läsnä arjessa. Kuten eräs foorumilainen kiteyttää: "Yksi uuden demokratian haaste on luoda sanastoa läpileikkaavalle, arjen ja ihmisten demokratialle, jotta pystymme yhdessä puhumaan siitä, tunnistamaan ja rakentamaan sitä".

Uusi demokratia -foorumi haastaa tutustumaan syvällisemmin niihin motiiveihin, jotka saavat ihmiset reipastumaan, tarttumaan toimeen ja osallistumaan. Yksi foorumilaisista toteaa: "Demokratiaa koskevat asiat on tuotettava sellaiseen muotoon, että ne kiinnostavat ihmisiä ja niitä on helppo käyttää".

Tässä voitaisiin hyödyntää palvelumuotoilun osaamista ja tiedon visuaalisointia. Voisiko demokratiaa brändätä ja siihen liittyvä prosesseja suunnitella käytäjälähtöisemmin?

Demokratiaa voidaan edistää monella eri tasolla kotipihasta europarlamentti-vaaleihin. Edes yritysmaailma ei rajaudu sen ulkopuolelle. Yhteiskunnalliset yritykset toimivat markkinoilla kuten mitkä tahansa yritykset. Niiden toiminnan lähtökohtana on kuitenkin halu ratkaista yhteiskunnallisia ongelmia ja tuottaa yhteistä hyvää. Ne eivät kasvata omistaja-arvoa vaan kanavoivat mahdolliset voitot takaisin yrityksen toimintaan tai esimerkiksi paikallisyhteisöjen tukemiseen. Tällaista yritystoimintaa voidaan kutsua myös demokraattiseksi tai poliittiseksi yrittäjyydeksi.

Vastakkainasetteluiden ja perinteisen vastuunjaon sijaan foorumilaiset korostavat, että uudessa demokratiassa oleellista on tuoda yhteen tahoja ja tekijöitä, jotka täydentävät toisiaan. Ne pääsevät parempan ratkaisuun yhdessä kuin yksin. Foorumilainen toteaa: ”Julkisen sektorin, kol-

mannen sektorin ja yritysmaailman on tehtävä töitä yhdessä sekä ymmärrettävä toistensa arvo ja tarpeellisuus”.

Foorumi on tarkastellut viestiään myös kriittisesti. Se ei ensinnäkään väitä, että uudenlainen tekemisen demokratia voisi korvata edustuksellista järjestelmää. Ensimmäinen ennemminkin täydentää ja vahvistaa toista.

Tekemisen demokratiaa ja voimaantuneita ihmisiä ei pidä käyttää oikeutuksena hyvinvointivaltion palveluiden purkamiselle. Tämä herätti paljon keskustelua foorumin käytyä ekskursiolla Iso-Britanniassa. Maan konservatiivihallitus on esittänyt ajatuksen Big Society:stä. Sillä tarkoitetaan, että suuren julkisen sektorin sijaan tarvitaan ”iso yhteiskunta”, jossa ihmiset ottavat enemmän vastuuta omasta elinympäristöstään ja palveluistaan. Paikallisilla kansalais- ja hyväntekeväisyysjärjestöillä on ajattelussa merkittävä rooli palvelujen tuottajina. Big Societyn myönteisenä puolena on pidetty sitä, että se siirtää valtaa takaisin ihmisille. Kriitikot taas näkevät sen naami-ona julkisen sektorin alasajolle.

Foorumissa kysyttiin myös, onko kaikki tämä tekeminen ylipäänsä uutta? Suomessahan on pitkä talkooperinne. Ehkä kyse on vain paluusta aikaan ennen ”yliorganisoitunutta yhteiskuntaa?”

Eräs osallistuja kiteyttää suuren ajatuksen foorumin taustalla näin: ”On tärkeää miettiä, miten instituutiot ja rakenteet kaupunginosatasolta globaaleille aarenoille olisivat demokraattisia, kuuntelisivat ja edustaisivat kaikkia. Mutta minun intohimoni ei ole demokratia järjestelmänä ja hallinnon rakenteina, vaan elämäntapana. Tuossa elämäntavassa politiikka on hyvin monenlaisia tekoja kaupunkikasvimaan oma-aloitteisesta perustamisesta valiokuntakeskusteluun. Demokraattinen elämäntapa on edellytys sille, että demokratian sovellukset, kuten demokraattiset päätöksentekokäytännöt, voivat toimia. Jotta äänestyslipun tipauttamisella urnaan olisi mieltä yksilön näkökulmasta, ja siten järjestelmän legitimitettiin kannalta, on demokratian kokemuksen toistuttava monta kertaa sitä ennen perhe-elämästämme kaupunginosamme tapahtumiin”.

IDEOISTA TOIMINTAAN KOKEILUKULTTUURIN KEINAIN

Uusi demokratia -foorumin alussa avattiin avoin ideakuulutus Sitran verkkosivuilla. Tarkoituksena oli nähdä, mitä kaikkea demokratian edistämiseksi Suomessa jo tehdään tai minkälaiset ideat odottavat toimeen tarttumista. Ideakuulutus keräsi yli 140 ideaa ja hanketta. Osa annetuista ehdotuksista oli jo pitkällä käynnissä olevia projekteja, osa vasta varhaisella ideatasolla. Ideoiden kirjo ulottui hallinnosta ruohonjuuritasolle ja kansalliselta tasolta paikalliselle. Ideakuulutus osoitti, että paljon demokratiaa parantavaa tekemistä on jo meneillään. Ihmiset ovat ryhtyneet toimimaan ratkaistakseen yhteiseen hyvään liittyviä asioita.

Kuten yksi foorumilainen toteaa: "Paljon hyvää on jo meneillään. Kiinnostavia koti- ja ulkomaisia kokeiluja, hankkeita ja ruohonjuuritason käytäntöjä pitää tehdä näkyväksi. Tarvitsemme paljon erilaisia, konkreettisia ja mittaluokaltaan vaihtele-

via kokeiluja. Hyvän elämän ja demokratian prototyyppejä halukkaille kopioitaviksi ja omiin tarpeisiin jalostettaviksi".

Elinvoima-foorumeiden ideana on, ettei pelkkä ajattelu riitä vaan tuloksena on synnyttävä konkreettista toimintaa kokeilujen sekä jatkohankkeiden muodossa. Siksi foorumilaiset valitsivat ideakuulutuksen 140 ehdotuksesta 12 ideaa kokeiltavaksi jatkoon.

Yhteiskunta muuttuu kiihtyvällä tahdilla, joten tarvitsemme nopeampia ja joustavampia tapoja vastata uusiin vaatimuksiin. Kaikki hyvät ideat eivät ratko suurimpia haasteita tai ole maata mullistavia innovaatioita. Yhteiskunnan monimutkaisia ongelmia ratkaistaessa, joita kutsutaan myös viheliäisiksi ongelmiksi (engl. wicked problems), hukataan usein sekä taloudellisia että ajallisia resursseja. Voisiko olla nopeampia tapoja viedä asioita käytäntöön ja testata ideoiden sovel-

lettavuutta, toimivuutta ja merkittävyyttä?

Suuret haasteet vaativat myös pieniä tekoja kaikkialla yhteiskunnassa. Tämän päivän haasteisiin ei ole olemassa vain yhtä tai kahta suurta ratkaisua vaan tuhat pientä.

Kokeileminen on vastuullista hanketointia, sillä sen avulla voidaan valikoida todistetusti vaikuttavimmat ja toteutuskelpoisimmat ideat jatkokehitykseen. Kokeilemisen avulla voidaan etukäteen varmistaa ideoiden jatkuvuus, kun löydetään mahdollinen omistaja ja rahoitus. Näin kokeilusta syntyy parhaimmillaan pysyvää ja vaikuttavaa toimintaa yhteiskuntaan. Tärkeintä on luoda kokeilukulttuuri, jossa jatkuva uuden oppiminen on mahdollista ja virheistä oppiminen on sallittua.

Elinvoima-foorumin kokeilut toteutti yhteistyössä Sitran kanssa Aalto yliopiston MIND-tutkimusryhmä. Toteutetuista kokeiluista valitaan osa jatkokehityshankkeiksi.

UUSI DEMOKRATIA -FOORUMIN NELJÄ VIESTIÄ

Foorumilaiset kirjoittivat ensimmäisessä työpajassaan neljä viestiä. Ne kokoavat foorumilaisten ajatuksia uudesta demokratiasta ja teoista, joita sen vahvistaminen vaatii. Viestit esittelevät joitakin hankekuulutukseen tulleita ideoita ja valottavat taustaa sille, miksi juuri valitut 12 ideaa päätyivät kokeiluiksi. Jokaisen viestin lopuksi esitellään lyhyesti sen teemoihin liittyvät ideat, joista käynnistettiin kokeilut. Kappaleen lopusta löytyy kokoa-va taulukko kokeiluista.

1. ENEMMÄN JA MONIÄÄNISEMPÄÄ DEMOKRATIAA!

Uudessa demokratiassa:

- Päätöksentekoprosessi, hallinto sekä valmisteluprosessi ovat avoimia
- Kansalaisilla on entistä monipuoli-

semmat mahdollisuudet osallistua päätöksenteon valmisteluun vaalien välissä

- Vuorovaikutus kansalaisten sekä poliitikkojen ja hallinnon välissä/kesken lisääntyy
- Asioita luodaan yhdessä
- Kaikille tarjotaan mahdollisuus ja työkalut osallistua
- Tarvitaan uusia malleja, toimintatapoja, joilla valmistelijat, päättäjät ja kansalaiset yhdessä ratkovat ongelmia

Uudessa demokratiassa edustuksellisen demokratian rinnalle nousee uusia suoria osallistumisen mahdollisuuksia ja valmistelu- ja päätöksentekoprosessi on avoin ja vuorovaikutteinen. Kansalaisten luottamus ja ymmärrys päätöksentekojärjestelmää kohtaan kasvaa, kun heillä on mahdollisuuksia seurata valmistelu- ja päätöksentekoprosessin eri vaiheita.

Uudessa demokratiassa hallinto-ala-
mainen -kulttuuri muuttuu ja yhdessä
luomisen kulttuuri kasvaa. Tämä lisää
kansalaisten luottamusta ja parantaa val-
mistelun laatua, vähentää uudelleenal-
mistelun tarvetta ja parantaa päätösten
legitimiteettiä.

Tiedon tulva tekee vaikuttamisesta
raskasta. Usein on vaikea tietää mitä
tapahtuu, missä ja milloin. Vaikka tietoa
on, sitä ei osata hakea tai löytää. Tämä on
haaste hallinnon tiedottamiselle ja vies-
tinnälle. Uudessa demokratiassa jokai-
sella kansalaisella on mahdollisuus olla
mukana. Eriarvoistuminen on yhteiskun-
nallisesti merkittävä haaste. Tämän takia
syrjäytymisen estäminen ja nuorten osal-
lisuuden lisääminen on avainasemassa.

Demokratia ei ole yksisuuntaista

Uudessa demokratiassa kaikilla pitää olla
mahdollisuus saada äänensä kuuluviin.

Kansalaisten ja valmistelevien virkamies-
ten sekä poliitikkojen välistä kuilua pitää
kaventaa. Poliitikot ja hallinto on saata-
va vuoropuheluun kansalaisten kanssa,
ja heitä pitää olla entistä helpompi ta-
voittaa. Kansalaisten pitäisi saada tavata
päättäjiä omalla mukavuusalueellaan. On
tuotava tupaillat 2010-luvulle!

Demokratia on osallistumista

Uudessa demokratiassa kansalaisten
suorat osallistumisen mahdollisuudet li-
sääntyvät ja he osallistuvat ja vaikuttavat
myös vaalien välillä. Päätöksentekopro-
sessien avoimuus on lisääntynyt, kuten
myös moninaiset osallistumiskanavat.

Perustuslain muutoksen myötä maa-
liskuussa 2012 mahdolliseksi tullut kan-
salaialoite ja hallinnon osallistumisym-
päristö tarjoavat uudet välineet kansa-
laisten suoraan vaikuttamiseen. Esimer-
kiksi ”Avoin ministeriö” -nettifoorumi
antaa asiantuntija-apua ja sähköisen työ-
kalun kansalaialoitteiden valmistelulle.
Avoimen ministeriön avulla kansalaiset
voivat luovuttaa ja tehdä huolella valmis-
teltuja, asiantuntevia lakialoitteita, jotka

käsitellään sitä todennäköisemmin, mitä
laadukkaampia ne ovat.

Osallistuminen vaatii usein rakenteita,
jotka saattavat tuntua raskailta ja byro-
kraattisilta. Byrokratian keventämisen
työkaluksi ehdotamme Yhdistyskioskia,
sillä yhdistyksen tai järjestön perustami-
sen kynnystä tulee madaltaa ja toiminnan
aloittaminen tehdä helpommaksi. Kaikki
järjestöresurssit voitaisiin siirtää yhteen
portaaliin: mallisäännöt, jäsenrekisteri,
pöytäkirjasovellus sekä palvelu, jonka
kautta kuka tahansa henkilö tai yhteisö
voi aloittaa rahankeräyksen yleishyödylli-
seen toimintaan.

Demokratia opitaan

Suurin ja abstraktein kokonaisuus uudes-
sa demokratiassa on asennemuutos. Kan-
salaisten pitää tuntea, että heillä on työ-
kalut ja mahdollisuudet vaikuttaa, mutta
myös tietotaito ja kyky ymmärtää pää-
töksentekoa ja yhteiskunnan rakenteita
paremmin. Mielestämme koulu on paras
ja konkreettisin kanava kasvattaa kansa-
laisia demokratiaan. Meidän tulisi aloit-
taa lapsista, jolloin kouluissa annettaisiin

paremmat mahdollisuudet ja valmiudet
osallistumiseen.

Demokratiakasvatusta pitäisi olla kai-
killa jo alakouluissa. Siihen olisi nyt erityi-
sen hyvä mahdollisuus, kun opetussuun-
nitelmauudistuksen valmistelu on aloi-
tettu, ja hallitus päättää perusopetuksen
uusista tavoitteista ja tuntijaosta kesään
2012 mennessä.

Tähän viestiin liittyvät hankeideat, joita lähdettiin kokeilemaan:

1) *Politiikka lähemmäksi ammattikoulunuoria*

Ideana on järjestää ammattioppilai-
toksissa opiskeleville nuorille politiik-
katyöpajoja, joissa vuorovaikutteisesti,
tasa-arvoisesti ja nuorten omalla
kielellä keskustellaan mm. puolueista,
poliitikkojen työstä, julkisista palve-
luista, taloudesta, mediasta, vaaleis-
ta, päätöksenteosta ja kansalaisten
roolista. Tavoitteena on lisätä nuor-
ten tietämystä politiikan perusasi-
oista, vahvistaa nuorten politiikan ja
median lukutaitoa, lisätä nuorten ja

politiikkojen välistä vuoropuhelua sekä aktivoida nuoria osallistumaan. Samalla voidaan kaventaa kuilua nuorten ja politiikan eliitin välillä.

2) *Politiikka Goes Koti!*

Politiikka Goes Koti -illat ovat politiikan tuppervaarakutsut. Keskustelu ja vaikuttaminen tuodaan ihmisten olohuoneisiin livenä, kun kansalaiset kutsuvat politiikkoja ja johtavia virkamiehiä koteihinsa. Tällä kertaa kansalaiset asettavat agendan. Etäisyys päättäjien ja kansalaisten välillä pienenee, ja kynnys ottaa yhteyttä päättäjään madaltuu. Aito yhdessä tekeminen korostuu, kun kansalainen kokee tulevansa kuulluksi. Politiikka Goes Koti on MetropoliAreenan hankeidea.

2. UUSIEN YHTEISÖJEN AIKA ON NYT

Viimeisten parin vuosikymmenen aikana suomalainen yhteiskunta on nähdäksemme eriarvoistunut nopeasti, äänestysaktii-

visuus on laskenut ja suuri joukko ihmisiä on syrjäytynyt. Toisaalta tietoyhteiskunta on luonut uusia osallistumisen tapoja ja Suomi on edelleen ollut globaalissa vertailussa hyvä maa asua.

Äänestysprosenttien tai puoluejäsenyyksien tuijottaminen ei kerro koko totuutta yhteiskunnallisen osallistumisen tilasta. Perinteisten vaikuttamiskeinoin rinnalle on ilmaantunut runsas joukko uusia osallistumistapoja. Ruohonjuurita-son aktiivisuus ja ihmisten omaehtoinen toiminta eivät aina tarvitse julkisen vallan ohjausta tai rahallista tukea. Usein riittää, ettei niitä yritetä aktiivisesti estää byrokratialla.

Erilaiset verkkoyhteisöt ja yhteiskunnallinen yrittäjyys ovat esimerkkejä uudenlaisista osallistumismahdollisuuksista. Yhteiskunnallista yrittäjyyttä ja sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä tulisi tukea entistä paremmin tarjoamalla niiden toiminnalle tiloja ja resursseja.

Uuden demokratian viitekehyksessä syrjäytyminen ja apatia nähdään demokratian vastavoimana. Syrjäytymisen ehkäisemisessä tulisi käyttää enemmän

yrittysvetoisia ratkaisuja. Nuorille tulisi antaa mahdollisuus tehdä konkreettisia työprojekteja – mikroduuneja, joista kertyy arvokasta työkokemusta. Työtä tulisi voida tehdä tuetusti ja turvallisen vertaisyhteisön ympäröimänä. Tavoitteena on, että nuori tulisi tietoiseksi omista voimavaroistaan ja uusista mahdollisuuksistaan.

Lutuneiden toimintatapojen muuttaminen vaati uudenlaista asennoitumista yhteiskeittelyyn ja yhteistuotannon suuntaan. Emme voi olettaa, että demokratia on toimitettavissa. Tästä syystä julkisen vallan suhde kansalaiseen on määriteltävä yhteistyösuhteeksi. Julkisten tilojen osallistavat suunnitteluprosessit ovat konkreettinen esimerkki tästä. Joukkoistamisen arvo on siinä, että suunnitteluprosessin lopputulos vastaa aitoa tarvetta, jolloin tilat ja palvelut toimivat toivotulla tavalla.

Uusien osallistumistapojen tunnistamisen lisäksi julkisen vallan on uskallettava muuttaa myös virallisia osallistumisen keinoja ja rakenteita. Suorat kansanäänestykset, kansalaisaloitteet, naapu-

rustoneuvostot sekä virkamiesvalmistelun joukkoistaminen tarjoavat mahdollisuuksia aktivoida ihmisiä osallistumaan päätöksentekoon ja yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Toisaalta on siis kyettävä ehkäisemään syrjäytymistä ja auttamaan yhteiskunnan turvaverkkojen läpi jo tippuneita, toisaalta tarjottava ihmisille uudenlaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, virkamiesvalmisteluun ja poliittiseen päätöksentekoon. Tässä tarvitaan ennen kaikkea rohkeutta muuttaa ole-massa olevia rakenteita ja taitoa tunnistaa uusia osallistumisen tapoja.

Mielestämme Diakoniaopiston Kaapeli-hanke tukee tätä ajattelua hyvin. Sen puitteissa on kehitetty uusi valmennus-menetelmä, jonka avulla saavat äänensä kuuluviin ne, jotka kokevat tulleen syrjäytyneiksi yhteiskunnasta.

Hankkeen toteutuksessa korostuu kenttätöön merkitys. Mennään sinne, missä nämä syrjään jääneet ihmiset ovat ja nostetaan heidät toiminnan keskiöön. Tavoitteena on, että malli ruokkii itse itseään ja jo mukaan saadut ryhtyvät valmentajiksi uusille.

Tähän viestiin liittyvät hankeideat, joita lähdettiin kokeilemaan:

1) Herttoniemenrannan naapuriapu-aikapankki

Hankkeessa edistetään sukupolvien ja kulttuurien välistä kohtaamista Herttoniemenrannan alueella tuomalla aikapankki-konsepti osaksi asukastalotoimintaa. Aikapankissa ideana on vaihtaa palveluita niin, että vaihdonyksikkönä on aika. Esimerkiksi tunnin lasten hoitoa voi vaihtaa tunnin lumenluontiin. Herttoniemessä kokeilu toteutetaan asukastalo Ankkurissa, jossa perinteisen naapuriavun lisäksi järjestetään ryhmätoimintaa, joka tuo asukkaita yhteen. Alle kouluikäisille maahanmuuttajalapsille suunnatussa kerhossa suomenkieliset jäsenet lukevat heille satuja ja tienaaavat samalla "aikapisteitä". Hankeidean kokeilu rakennetaan kerhon ympärille, jotta tavoitteeksi asetettu sukupolvien ja kulttuurien välinen kohtaaminen toteutuu alusta alkaen.

2) Sosiaalinen Hub

Yritystoimintaan keskittyneiden hautomoiden ja hubien rinnalle tarvitaan "sosiaalinen hub" eli tila, jossa yhteiskunnalliset toimijat voivat yhdistää voimavaroja, verkottua ja tehdä yhteistyötä. Sosiaalinen Hub on väliaikaiseen, tyhjillään olevaan tilaan perustettu yhteiskunnallisen toiminnan laboratorio. Se on yhteisöllinen työhuone, jossa yksittäiset vapaat kansalaistoimijat, tutkijat, kulttuuriprojektien tekijät ja muut tahot voivat kehittää välitöntä taloudellista voittoa tavoittelemattomia, esimerkiksi lähidemokratiaan tai -ympäristöön liittyviä sosiaalisia projekteja. Sosiaaliseen Hubiin mukaan pääsemi-seen on matala kynnys. Se tarjoaa käyttäjilleen verkostoitumispaikan, työtiloja ja verkkoyhteyden, eräänlaisen "residenssin" viikosta puoleen vuoteen. Kuppikuntia tai saavutettuja etuja ei muodostu, sillä tila elää ja vaihtaa jatkuvasti paikkaa.

3) Nuoret työelämään NYT! -hanke

Tarkoituksena on tavoittaa ja saattaa

yhteen syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja työmahdollisuuksia tarjoavat työnantajat. Työtä etsitään syrjäytymisvaarassa oleville 15–17-vuotiaille nuorille, joiden työllistyminen ilman koulutusta on vaikeaa. Alle 17-vuotias ei ole oikeutettu työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamiin toimenpiteisiin. Tämän väliinputoajaikäluokan ”kiinnisaamiseen” tarvitaan uusia työllistämismahdollisuuksia. Kyseinen ikäluokka on tärkeä kohderyhmä myös sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Hankkeen aikana nuori pysyy helposti kontaktissa tukea tarjoavaan aikuiseen tai yhteisöön. Työllistymisen kautta nuori saa arvokasta työkokemusta ja tilaisuuksia kokeilla mahdollista tulevaa ammattiaan käytännössä. Yritys puolestaan saa mahdollisuuden kokeilla nuoren pärjäämistä työssä ja mahdollisesti jatkossa rekrytoi hänet avoimena olevaan työtehtävään. Nuoret työelämää NYT! -hanke tähtää malliin, joka voitaisiin ottaa käyttöön koko Suomessa.

3. **KAIKEN JULKISEN TIEDON PERUSASETUKSEKSI AVOIMUUS**

Kaiken yleisen yhteiskunnallisen tiedon perusasetukseksi on vaihdettava julkisuus, avoimuus. Suomessa on voimassa julkisuuslaki, joka takaa laajemman avoimuuden kuin nyt käytännössä toteutuu. Moni julkinen tieto ei ole helposti käytettävissä, vaan sitä pitää erikseen anoa, jopa oikeusteitse. Uudessa demokratiassa tiedon täytyy olla aidosti julkista ja käytettävissä kaiken aikaa.

Julkisen toiminnan valvonta ei ole erillinen toimiala, vaan osa avoimia prosesseja. Toiminnan jatkuva läpinäkyvyys vaikuttaa tehokkaammin kuin jälkikäteen valvonta, koska se ehkäisee väärinkäytöksiä ja tuo asioita keskusteluun silloin, kun niihin vielä voi vaikuttaa.

Kulttuurimuutos tarvitaan. Erään Lontoossa tapaamamme vaikuttajan sanoin ”kulttuuri syö strategioita aamupalaksi”. Avoimuuskeskustelu on siis ohjattava koskemaan perusasetusta pelkkien yksittäistapausten sijaan. Siksi tuemme tie-

toppyyntö.fi -hanketta, jossa kansalaisia rohkaistaan ja autetaan tekemään nykyisen julkisuuslain mukaisia tietopyyntöjä viranomaisille. Hanke konkreettisesti sysii julkista hallintoa kohti kulttuuri- ja järjestelmämuutosta, jonka seurauksena nykyistä julkisuuslakia aletaan noudattaa täysimääräisesti.

Päättäjien tehtävänä on varmistaa, että avoimuuden takeeksi on riittävästi resursseja ja toimiva tietojärjestelmä. Helpoimmin se tapahtuu julkistamalla tietoa reaaliaikaisesti, uuden perusasetuksen hengessä. Asennemuutos ei kuitenkaan koske pelkästään viranomaisia, vaan yritysten ja yhteisöjenkin on säädettävä perusasetustaan.

Perusasetuksen muuttuessa toteutuu toinen yhtä suuri murros: avoimuuden kulttuuri mahdollistaa yhdessä suunnittelun ja yhdessä tekemisen kulttuurin (engl. co-creation). Kansalaiset pääsevät siis suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa ja palveluita yhdessä virkamiesten ja päättäjien kanssa. Tästä hyvä esimerkki on osallistavan budjetoinnin toimintamalli, jossa kuntalaisille annetaan suoraa

budjettivaltaa. Näin uudet työkalut myös kytketään reaalisen vallankäyttöön eli valmisteluun ja poliittiseen päätöksentekoon.

Lähtötilanteena on käyttökelpoisen tiedon puute. Moni uuden demokratian innostavimmista hankkeista perustuu avoimeen dataan. Usein tarvittava tieto on jo nyt olemassa, mutta se on hajallaan erilaisissa järjestelmissä, hankalasti saatavilla ja käyttökelvottomassa muodossa. Uuden demokratian luominen edellyttää siis demokratiasovelluksiin sopivaa tietopohjaa, jonka luomiseksi kiinnostava ajatus on Datavaalit 2012 -hanke, jossa erilaisilta julkishallinnon verkkosivuilta etsitään ja koneluetaan aineistoa demokratiahankkeissa hyödynnettäväksi.

Yhteiskunnallisen tiedon julkistaminen ja esittäminen helpossa muodossa, kuten reaaliaikaisesti kehittyvinä visualisointeina, on demokratian kovassa ytimessä. Se on kansakunnan kannalta liian tärkeä asia jätettäväksi yksin nörttien tai virkamiesten vastuulle.

Julkiset hankinnat muodostavat Suomen taloudellisesta toiminnasta noin

viidenneksen. Samalla kun kunnallista, valtiollista ja muuta yhteiskunnallista tietoa esitetään entistä ymmärrettävämmässä muodossa, myös yksityiset toimijat on saatava mukaan avoimuuskulttuuriin. Ilman niiden osuutta jää läpinäkyvyys ontoksi julistukseksi esimerkiksi kilpailutuksissa. Huomattavan kiinnostavaa avoimuuden toteuttaminen on julkisen ja yksityisen talouden välisellä harmaalla vyöhykkeellä, kuten VR:n tai Fortumin kaltaisissa valtionyhtiöissä.

Muutoksen työkalut ja metodit

Avatusta tiedosta on hyötyä vain ymmärrettävässä muodossa. Juuri siksi edistämme visualisointia ja interaktiivisia verkostotyökaluja, jotka auttavat hahmottamaan ja työstämään päätöksentekotietoa. Esimerkiksi Suomen kunnista on olemassa runsaasti karttadataa, joka ei ole perinteistä sijaintien ilmoittamista vaan tärkeää määrällistä ja laadullista informaatiota vaikuttamisen sekä päätöksenteon pohjaksi.

Dataa kertyy mobiilisovellusten ja digitaalisuuden ansiosta yhä nopeam-

min. Esimerkkinä tätä hyödyntävistä hankkeista on KaiKu – Karttapohjainen tulevaisuustyö -hanke. Hankeideassa kunnallinen suunnittelu tapahtuu asukaslähtöisesti ja karttapohjaista paikkatietojärjestelmää hyödyntäen. Kannustamme kokeiluihin, liikkeelle kannattaa lähteä odottamatta koko maan kattavaa virallista lähtökäskyä.

Tietotekniikan kielellä, "avoimuus on hyvä alusta, joka vapauttaa kansakunnan elinvoimaa yritysten innovaatioina ja yksilöiden sekä yhteisöjen kehityksenä." Julkisuuden perusasetuksesta on tehtävissä Suomelle kilpailuvaltti, joka mahdollistaa uusia ja vielä hieman arvaamattomia menestysketkiä jo lähitulevaisuudessa.

Tähän viestiin liittyvät hankeideat, joita lähdettiin kokeilemaan:

1) Osallistava budjetointi

Ideana on osallistavan budjetoinnin menetelmillä antaa kylälle, kaupunginosalle tai käyttäjäyhteisölle suoraa budjettivaltaa tai mahdollisuus asettaa investointihankkeita kiireellisyys-

järjestykseen. Lisäksi toimintamallin tarkoituksena on edistää budjettien ja prosessien avoimuutta ja visualisointia.

2) **Rastiraha**

Hankkeen ideana on, että jokainen voi rastittaa osan veroistaan tai veronpalautuksistaan käytettäväksi tietyssä hankkeessa tai tietyllä sektorilla. Esimerkiksi näin:

- a) 99 % verorahoista budjettiin nykykäytännön mukaan. 1 % mahdollisuus rastia käyttökohde veroilmoituksessa.
- b) "Maksan 0,5 %-yksikköä lisävero, jos se käytetään x:ään"
- c) "Lainaan veronpalautusrahat valtiolle x vuodeksi"
- d) "Annan veronpalautusrahani valtiolle / tiettyyn kohteeseen"
- e) Valtio julkaisee kohdeobligaatien (esim. pistorata) ja sitoutuu osarahoitukseen ja hankkeen toteutukseen, jos saadaan tarvittava rahamäärä kerättyä

3) **Tietopyyntö.fi**

Tietopyyntö.fi on sivusto, jonka kautta on mahdollista lähettää ja seurata eri viranomaisille kohdistettuja julkisuuslain mukaisia tietopyyntöjä, sekä julkaista tietopyyntöjen kautta saatuja tietoja muille tarvitsijoille helpommassa muodossa. Perimmäisenä tavoitteena on lisätä yhteiskunnan läpinäkyvyyttä ja modernisoida pohjoismaisen julkisuusperiaatteen käytännöt hyödyntämään 2010-luvun teknisiä mahdollisuuksia.

4. **DEMOKRAATTINEN HALLINTO KOKEILEE**

Demokraattisessa hallinnossa uusia asioita saa kokeilla, virkamiehet fasilitoivat ja ihmiset ovat tekijöitä.

Väitämme, että yhdessä tekeminen ja luominen sekä uskallus kokeilla, epäonnistua ja oppia virheistä ovat avainkysymyksiä hallinnon kehittämisessä. Rohkeus, uskallus ja riskinotto yhdistettynä hallinnon asiantuntemukseen ja kokei-

lukulttuurin turvallisuuteen - aina voi kokeilla, kaiken ei tarvitse toimia, kukaan ei joudu edesvastuuseen jos joku kokeilu menee pieleen - ovat resepti uuteen demokratiaan hallinnossa.

Demokratia on tekemistä ja toimintaa. Se ei ole vain rakenteita, eikä pelkkää päätöksentekoa palveluiden järjestämisestä. Demokraattinen osallistuminen ei ole vain sitä, että kansalaiset kommentoivat julkisten palveluiden toimivuutta. Kansalaiset eivät ole hallinnon asiakkaita, vaan yhteiskunnan jäseniä. Heillä on tietoa, taitoja ja kokemuksia, jotka pitää hyödyntää palvelujen kehittämisessä.

Kun ihmiset ovat mukana yhteisten palveluiden suunnittelemisessa, testaamisessa ja toteuttamisesta, hallinnosta tulee ihmisten ja hallintokoneiston kokonaisuus, jonka tulokset ihmiset kokevat omistavansa. Tällöin hallinnon legitimitetti on tilanneperusteista, ei automaattisesti lain suoma, mutta huomattavan vahvaa.

Yhteenkuuluvuus ja yhteisöllisyys kehittyvät toiminnassa ja tekemisessä, eivät yhteisöllisyshankkeissa. Siten myös

uuden demokratian hallinto voi synnyttää yhteenkuuluvuutta. Kun kansalaiset otetaan kanssatekijöiksi palveluiden luomiseen ja suunnitteluun, he myös tunnistavat mahdollisuudet ja omat kykynsä muuttaa niin olemassa olevia käytäntöjä kuin luomiaan käytäntöjä. Huonot ratkaisut eivät olekaan sementtiin valettuja eivätkä virheet tai vääryydet ole korjaamattomia. Lockelainen ajatus ihmisten oikeudesta ja velvollisuudesta vaihtaa huonot hallitsijat jalkautuu oikeudeksi ja velvollisuudeksi tehdä hallinnon tuoteista eli yhteisistä palveluista parempia. Julkisilla palveluilla pyritään tuottamaan hyvinvointia ihmisille ja siten yhteiskunnalle kokonaisuutena. Kun hallintoa kehitetään yhdessä, hyvinvoinnin ja onnellisuuden tavoitteluun palautuu julkinen elementti.

Julkinen elämä edellyttää sitä, että ihmiset ymmärtävät olevansa tuo julki-suus – muuten sitä ei ole olemassa. Ihminen on onneton, jos hän ei toimi toisten kanssa. Yksinomaan yksityinen onnellisuuden tavoittelu on yhteiskunnalle ja maailmalle vaarallista.

Kokeilemaan!

Yhteiskunta on foorumi, jolla kansalaiset, päätöksentekijät ja virkamiehet voivat jakaa, yhdistää ja kehittää omia resurssejaan ja kykyjään. Ideoita pitää kokeilla - rohkeasti ja nopeasti, ilman onnistumispakkoa. Näin saadaan aineksia jatkoideoiden ja uusien käytäntöjen tueksi. Ja kokeillaan taas. Ja ehkä jossain kohdassa syttyy lamppu ja syntyy loistava uusi ratkaisu.

Kaikki osaavat kokeilla ja ne, joiden tueksi, palveluksi tai hyväksi jotakin hallinnossa kehitetään, ovat avainasemassa kokeilemaan. Beta tarkoittaa tuotetta tai palvelua, joka on kehitysvaiheessa ja käyttäjien kokeiltavana. Betan tavoite on saada palautetta käyttäjiltä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta tuote tai palvelu voidaan kehittää mahdollisimman toimivaksi ja hyödylliseksi. Virheiden varhainen löytäminen ja korjaaminen on myös olennaista. Palveluiden käyttäjien mukaan ottaminen kehitykseen eli yhteiskehittely-toimintamalli tuottaa usein parempia ja käytettävämpiä palveluita ja tuotteita.

Beta-toimintamallissa olennaista on epäonnistumisien salliminen ja virheistä nopeasti oppiminen. Tämä on palvelun kehittäjän tavoite ja loppukäyttäjän tiedotettava asia. Viestinnällä on tässä olennainen rooli. Tällöin muutos on yhtä aikaa nopeaa ja hidasta, koska pieniä askeleita voidaan ottaa nopeasti, pienessä mittakaavassa, mutta yhdessä tekemiseen oppiminen ja uudenlaiset käytännöt vaativat aikaa toimiakseen. Tärkeintä on luoda kokeilukulttuuri, jossa uuden oppiminen on mahdollista ja turvallista, epäonnistuminen sallittua ja kaikilla vapaus toimia.

Tähän viestiin liittyvät hankeideat, joita lähdettiin kokeilemaan:

1) *Virkamies fasilitaattoriksi:*

Ajatuksena on vapauttaa yksi sosiaali- ja terveysministeriön virkamies puoleksi vuodeksi tutustumaan sosiaalialan projekteihin ja olemaan mukana niiden käytännön työssä. Hän tutkisi eläytävällä menetelmällä, millainen on tällaisen uuden virkamiehen rooli ja työkalupakki.

2) Kaupunginosavaltuusto:

Ideana on kaupunginosavaltuustojen kautta parantaa asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia ja edistää lähi-demokratiaa. Valitaan esimerkiksi yksi kaupunginosa, joka ikä- ja sukupuolirakenteeltaan kuvaa parhaiten keski-vertoa. Valitussa kaupunginosassa järjestetään vaalit kuukausi varsinaisten kunnallisvaalien jälkeen. Eduskunnassa ja puolueräkisterissä olevat puolueet asettavat ehdokkaat kaupunginosavaaliin, jossa alueen asukkaat ovat äänioikeutettuja. Ennen äänestystä kaupunginosassa järjestetään vaalipaneeli yhdessä puolueiden ja kaupunginosayhdistysten kanssa. Vaalien jälkeen kaupunginosaan ihmisten ja osavaltuuston välillä on käytössä sopivat, interaktiiviset yhteydenpito-välineet

3) Out of the Lautakunta:

Ideana on uudistaa kuntien lautakuntien mallia. Pohjana toimivat Vihdin ja Kempeleen mallit. Vihdissä on lievennetty poliittisten puolueiden

monopoliasemaa edustuksellisen demokratian järjestelmässä ottamalla lautakuntiin jäseniä myös puolueiden ulkopuolelta. Kempeleessä taas valtuutetut ovat lautakuntien sijaan jakautuneet neljän valiokunnan jäseneksi. Uudistuksella haluttiin parantaa valtuutettujen vaikuttamismahdollisuuksia ja häivyttää sektoriajattelua. Lautakunnissa ei ole tarjolla valmiita päätösehdotuksia, vaan niissä käydään linjaavaa arvokeskustelua tulevaisuuden suunnasta. Vuoden 2010 alussa valtuutetuille tehdyn kyselyn mukaan suurin osa valtuuteista kokee vaikutusmahdollisuksiensa parantuneen uudistuksen myötä

4) Hallinnon Beta

Beta on tunnettu filosofia ja lähestymistapa internetissä, joka tarkoittaa käyttäjien kutsumista mukaan testaamaan ja kehittämään tuotteita ja palveluita, jotka eivät ole vielä lopullisen valmiita. Esimerkiksi Google Labs ja Nokia BetaLabs houkuttelevat

niin sanottuja early adopter -käyttäjiä testaamaan uusia palveluja ennen niiden julkaisemista. Palautteen avulla tuotteista voidaan tehdä parempia ja korjata virheitä ennen lopullista julkaisua. Beta palveluita kokeilevat käyttäjät ymmärtävät palvelun keskeneräisyyden ja sen mahdolliset riskit. Hallinnon Beta -kokeilun idea on tuoda sama filosofia ja lähestymistapa julkisiin palveluihin ja lisätä ja rohkaista kokeilukulttuuria hallinnon sisällä.

TAULUKKO HANKEIDEOISTA JA KÄYNNISTETYISTÄ KOKEILUISTA:

IDEA	KOKEILU	
Virkamies fasilitaattoriksi	Ideana on, että hyvinvointipalveluja tuottavat virkamiehet kävisivät läpi Kaapeli-prosessin ja tutustuisivat eläytyvällä, etnografisella menetelmällä niihin ihmisiin, joita heidän hallinnonalansa tehtävä on palvella. Kaapeli on Helsingin Diakonissalaitoksen kehittämä yhteisövalmennusmenetelmä.	Kokeilussa virkamies siis irrotettaisiin normaalista toimenkuvastaan tutustumaan virkamiesfasilitaattorin rooliin asiakkaan arjessa. Eläytyvällä menetelmällä hän tutkii millainen on tällaisen uuden virkamiehen toimenkuva ja työkalupakki.
Osallistava budjetointi	Osa kuntabudjetista irrotettaisiin osallistavan budjetoinnin alaiseksi. Päätöksenteko tulee lähemmäksi asukkaita. Tämän myötä asukkaat osallistuisivat aktiivisemmin myös ideoiden toteuttamiseen. Ideana on myös, että kunnan budjetti olisi avoin ja ymmärrettävästi visualisoitu.	Kokeilu toteutetaan irrottamalla osa Sitran uusi demokratia -foorumin hankevalitusbudjetista osallistavan budjetoinnin alle.
Tietopyyntö.fi	Tietopyyntö.fi:n tavoitteena on, että julkisia aineistoja pyydetäisiin enemmän ja pyytämällä saadut aineistot myös uudelleenjulkaistaisiin helpommin ymmärrettävässä muodossa. Perimmäisenä tavoitteena on lisätä yhteiskunnan läpinäkyvyyttä ja modernisoida pohjoismaisen julkisuusperiaatteen käytännöt hyödyntämään 2010 -luvun teknisiä mahdollisuuksia.	Kokeilu toteutetaan luomalla alustava Tietopyyntö.fi sivusto Facebookiin. Tietopyyntöjä on esitetty eri viranomaisistoille kymmenen kappaletta.
Rastiraha	Ideana on, että jokainen voi rastittaa osan veroistaan tai veronpalautuksistaan käytettäväksi tiettyyn projektiin tai tietyllä sektorilla. Kansalaiset alkavat näin tuntea vahvaa omistajuutta julkisiin hankkeisiin. Samalla yhteiskunnallisen keskustelun taso nousee korkeammalle.	Kokeilu toteutetaan näyttämällä ihmisille muokattua verokorttia, jossa voi rastittaa osan veroistaan tai veronpalautuksensa suoraan tiettyyn kohteeseen tai hankkeeseen. Kokeilussa kerätään palautetta ihmisiltä heidän suhtautumisestaan tällaiseen mahdollisuuteen.
Politiikka lähemmäksi ammattikoulu- nuoria	Tavoitteena on lisätä nuorten tietämystä politiikan perusasioista, vahvistaa nuorten politiikan ja median lukutaitoa, lisätä nuorten ja poliitikkojen välistä vuoropuhelua sekä aktivoida nuoria osallistumaan. Idean takana on ajatushautomo e2.	Kokeilu toteutetaan neljänä työpajana joissa kokeiluun valitut ammattikoulunuoret ja poliitikko tapaavat, keskustelevat ja pohtivat yhdessä vaikuttamistapoja. Samalla nuoret oppivat politiikasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta.
Politiikka Goes Koti!	Keskustelu ja vaikuttaminen tuodaan kansalaisten olohuoneisiin kun poliitikot, asiantuntijat ja muut yhteiskunnalliset vaikuttajat vierailevat ihmisten kodeissa. Politiikka tulee lähemmäksi ihmisten arkea.	MetropoliAreena on kokeillut ideaa käytännössä.

	IDEA	KOKEILU
Hertsikanrannan naapuripu aikapankki	Ideana on edistää sukupolvien ja kulttuurien välistä kohtaamista Herttoniemenrannan alueella, tuomalla britti-mallinen Timebank-konsepti osaksi asukastalotoimintaa. Tavoitteena on edistää hyvinvointia liittämällä paikallisyhteisön jäseniä vastavuoroiseen matalan kynnyksen yhteisötoimintaan.	Kokeilun aikana mukaan toimintaan pyritään saamaan ihmisiä yli kieli- ja sukupolvirajojen.
Nuoret työelämään NYT!	Tarkoituksena on tavoittaa ja saattaa yhteen syrjäytyneet nuoret ja mikroduuneja tarjoavat työnantajat. Lisäksi tarjotaan nuorille enemmän ja laadukkaampaa työelämätietoutta. Näin syrjäytyneet saataisiin tekemisen ja työn kautta yhteiskuntaan mukaan.	Kokeilu toteutetaan Vaalan kunnassa ja tarkoituksena on työllistää kaksi alle 17-vuotiaista nuorta kahdeksi viikoksi. Kokeilun aikana Vaalan kunnan etsivä nuorisotyöntekijä toimii yhdyshenkilönä nuorten ja yritysten välillä. Työn lisäksi nuorille tarjotaan muuta ohjausta ja tukea.
Sosiaalinen HUB	Ideana on että yritystoimintaan keskittyneiden hautomoiden ja hubien rinnalle saataisiin "sosiaalinen hub", jossa erilaiset yhteiskunnalliset toimijat voivat yhdistää voimavaransa, verkottua ja tehdä yhteistyötä.	Kokeilun aikana sosiaalinen Hub toimii kahden viikon ajan Helsingissä.
Kaupunginosa-valtuusto	Ideana on kaupunginosa- ja valtuustojen kautta parantaa asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja edistää lähidemokratiaa. Idean takana on MetropoliaAreena.	Kokeilussa MetropoliaAreenan toimija käy tutustumassa Yläkemiön alueautokuntaan ja kerää tärkeitä oppeja jatkoon.
"Hallinnon Beta"	Hallinnon beta on esimerkiksi jonkin ministeriön, viraston tai kaupungin verkkosivut mallia: beta.hallinto.fi. Sivustolla on näkyvillä hallinnon uudet kokeilut, palvelut ja pilotit pohjautuen avoimeen dataan. Tarkoituksena on edistää avoimen datan saatavuutta.	Kokeilussa suunnitellaan beta-sivuja liikennevirastolle. Sivujen toteutuksesta järjestetään yhdessä liikenneviraston kanssa työpajoja.
Out of the Lautakunta	Ideana on uudistaa lautakuntien mallia. Yksi tapa voisi olla vähentää poliittisten puolueiden monopoliasemaa lautakunnissa ja täyttää osa paikoista perinteisen puoluekentän ulkopuolelta.	Kokeilun tarkoituksena on avata jokin lautakunnan kokous yleisölle ja seurata millainen keskustelu tästä syntyy.

Kokeilujen tuloksista löytyy lisää tietoa Uusi demokratia -foorumien verkkosivuilta: www.sitra.fi/uusidemokratia.

UUSI
DEMOKRATIA

UUSI DEMOKRATIA -FOORUMI

Uusi demokratia -foorumi alkoi osallistujarekrytoinnilla elokuussa 2011 ja ensimmäisellä orientaatiotapaamisella 17.11.2011. Osa foorumin osallistujista rekrytoitiin avoimen haun kautta ja osa suoralla haulla foorumin monimuotoisuuden varmistamiseksi.

Rekrytointiperiaatteena oli poikkeysteiskunnallisuus sekä heterogeenisyys iän, sukupuolen ja taustan suhteen. Osallistujilta edellytettiin selkeää kytkeytymistä uuden demokratian teemaan ja motivaatiota demokratian kehittämiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Foorumin osallistajat edustavat joitakin tai useampia seuraavista sektoreista; julkinen sektori ja hallinto, politiikka, media, kulttuuri ja taide, järjestöt ja kolmas sektori sekä elinkeinoelämä ja yritykset.

Avoimen haun kautta saatiin 62 hakemusta, joista 16 valittiin osallistujiksi.

Loput 14 osallistujaa haettiin suorahaudalla, jolloin foorumin kokonaisosallistujamääräksi tuli 30.

Foorumi alkoi marraskuussa 2011, päättyi maaliskuussa 2012 ja sisälsi yhteensä 12 lähipäivää. Näiden lisäksi foorumin aikana julkaistiin ajatuksia sitrafivisivuille blogien ja artikkeleiden muodossa sekä sisältövirtana sosiaaliseen mediaan.

Foorumin aikana demokratian haasteita ja ilmiöitä pohdittiin neljän eri alateeman kautta, jotka olivat:

1. Globalisaatio ja demokratian ilmiöt
2. Politiikka, puolueet ja hallinto
3. Media, teknologia ja joukkojen voima
4. Paikallisuus, osallisuus ja osattomuus

Joulukuussa avattiin myös avoin ideakuulutus, jossa etsittiin sekä uusia ideoita että jo käynnissä olevia hankkeita, jotka

vievät eteenpäin suomalaista demokratiaa. Tällä pyrittiin tunnistamaan demokratian kehittäjät ja heidän ajatuksensa.

Tammikuussa 2012 foorumilaiset matkasivat ekskursiolle Lontooseen. Neljän päivän ekskursion aikana peilattiin suomalaisen yhteiskunnan demokratian haasteita suhteessa Isoon-Britanniaan. Ekskursiolla tavattiin yli kaksikymmentä erilaista tahoa ja toimijaa, jotka hallinnosta ruohonjuuritasolle toimivat demokratian parantamiseksi.

Helmi-maaliskuussa 2012 pidettiin kaksi kolmipäiväistä työpajaa, joissa työkentely painottui konkreettisten ratkaisujen ja kokeilujen ideoimiseen sekä löytämiseen ideakuulutuksen kautta saatujen hankeideoiden joukosta. Toinen työpajoista huipentui 14.3. pidettyyn Uusi demokratia -tapahtumaan, jossa julistettiin foorumissa syntyneitä ajatuksia ja toteutettujen 12 kokeilun tulokset.

OSALLISTUJAT

Tuija Aalto, strategiapäällikkö

Lotta Backlund, koomikko, kirjoittaja

Katja Boxberg, toimittaja

Kimmo Collander,
vanhempi neuvonantaja

Juha Huuskonen, taiteilija, kuraattori

Juho Kauppi, toimitusjohtaja

Tiina Kivisaari,
yhteiskuntavastuupäällikkö

Outi Kuittinen, tutkija

Teemu Lahtinen, kaupunginvaltuutettu

Ilkka Lovio, tutkija

Eeva Luhtakallio, tutkijatohtori

Karoliina Luoto, johtava asiantuntija

Jussi Lähde, kirjailija, blogisti

Heljä Misukka, koulutusjohtaja

Pia Mäki-Kokkila, erityisopettaja

Tytti Määttä, kunnanjohtaja

Julius Oförsagd, muotoilija

Ville Peltola, innovaatiojohtaja

Erkki Perälä, kaupunginosa-aktiivi

Antti Poikola, verkostokätilä

Matti Posio, uutispäällikkö

Petr Potchinchtkhikov,
toiminnanjohtaja

Juho Romakkaniemi, erityisavustaja

Petri Rouvinen, tutkimusjohtaja

Johanna Sumuvuori, osuuskuntayrittäjä

Kaarin Taipale, vapaa kaupunkitutkija

Penna Urrila, johtava ekonomisti

Niklas Wilhelmsson, erikoissuunnittelija

Matti Ylönen, toimittaja, kirjailija

ELINVOIMA-KEHITYS- OHJELMAN TAUSTA

Uusi demokratia -foorumi kuuluu Sitran Elinvoima-kehitysohjelmaan. Elinvoima-kehitysohjelma on osa organisaation yhteiskunnallista koulutustoimintaa. Sitra on kouluttanut suomalaisia päättäjiä ja vaikuttajia 1970-luvulta vuoteen 2004 saakka. Toteutettuja koulutusohjelmia ovat olleet talouspolitiikan johtamiskurs-

sit, erilaiset strategiaprosessit sekä ideointiin ja vision rakentamiseen liittyvät ohjelmat kuten Suomi 2015 -ohjelma.

Vuosina 2008–2009 toteutettiin Suomen elinvoiman lähteet -kehitysohjelma, jossa etsittiin laajalla joukolla ratkaisuja siihen, mistä Suomi voi ammentaa elinvoimaansa tulevaisuudessa. Ohjelmaan osallistui yli 200 suomalaista vaikuttajaa ja päätöksentekijää yhteiskunnan eri aloilta. Prosessi toteutettiin isoina vaikutusfoorumeina ja niiden välillä tehtynä työpajatyöskentelynä.

Ohjelman avulla työstettiin sitä, miten maailmaa ravistelevat finanssi- ja talouskriisikriisi, ilmastonmuutos, väestön ikääntyminen sekä tieto- ja viestintäteknologian kehitys muuttavat Suomen toimintaympäristöä. Suomen elinvoiman lähteet -kehitysohjelman tavoitteena oli tunnistaa ne tärkeimmät tekijät, joiden avulla Suomi voi vahvistaa ja uudistaa elinvoimaansa, kilpailukykyään ja hyvinvointiaan. Suomen elinvoiman lähteet -kehitysohjelman tärkeimpänä johtopäätöksenä syntyi ajatus siitä, että Suomi on siirtymässä teollisen ajan rakenteista

kohti ihmis- ja ratkaisukeskeistä palvelutaloutta.

Kehitysohjelman kantavaksi käsitteeksi nousi jo suunnitteluvaiheessa elinvoima. Ajatuksena oli, että emme voi etsiä pelkästään kilpailukyvyyn lähteitä tai pelkästään hyvinvoinnin lähteitä vaan meidän on löydettävä enemmän. Elinvoima-sanassa kiteytyivät hyvinvointi ja kilpailukyky, mutta sen lisäksi myös paljon muuta, kuten energia, vuorovaikutus ja dynaamisuus.

Elinvoima kumpuaa ihmisten aktiivisuudesta, luovuudesta, toimeen tarttumisesta ja innostumisesta. Tämä ajattelu on lähtökohtana myös Elinvoima-foorumeissa.

Suomen elinvoiman lähteet -prosessista tärkeimmäksi tausta-ajatuksiksi Elinvoima-foorumeille nousi yksilön roolin muutos ulkoa asetettujen toimenpiteiden tai resurssien vastaanottajasta aktiiviseksi toimijaksi. Tähän muutokseen päästään vain siirtymällä omien etujen tavoittelusta uusien yhteisten tavoitteiden rakentamiseen, jolloin myös vastuut ja oikeudet määrittävät uudella tavalla. Muu-

tos lähtee toimeen tarttuvista yksilöistä, mutta myös yhteiskunnan perinteisistä instituutioista, kuten puolueista, yrityksistä, työmarkkinajärjestöistä ja julkisesta sektorista.

Suomen elinvoiman lähteet -kehitysohjelman myötä todettiin, että suomalainen demokratia on saamassa uusia muotoja. Siksi siitä tuli toisen Elinvoima-foorumin teema.

Kuten Suomen elinvoiman lähteet -raportissa todetaan:

”Kansalaisten omaehtoinen toiminta tulisi nähdä hyvinvointiyhteiskunnan voimavarana ja mahdollisuutena. Organisoituneen ja järjestöllisen vaikuttamisen rinnalle on noussut yhä keskeisemmäksi arkielämän politiikka ja kansalaistoiminnan uudet muodot. Uusia vaikuttamisen muotoja yhdistää se, että ohjat otetaan omiin käsiin pikemminkin kuin luotetaan suurten kollektiivien toimintaan, järjestöihin tai edustukselliseen demokratiaan.”

Elinvoima-foorumeiden teemat kumpuavat myös Sitran strategiasta. Strategian ytimessä on kestävä hyvinvoinnin käsite, jonka määrittellään kattavan ympä-

ristöllisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden.

Uuden työn ja Uuden demokratian Elinvoima-foorumit ovat pureutuneet näistä erityisesti sosiaaliseen ulottuvuuteen, yksilön osallisuuteen yhteiskunnassa, vaikuttamiseen ja merkityksellisen tekemisen edistämiseen.

The logo for SITRA, consisting of the word "SITRA" in a bold, white, sans-serif font, positioned on a solid green rectangular background.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

Itämerentori 2, PL 160, 00181 Helsinki

Puhelin (09) 618 991, faksi (09) 645 072, **sitra.fi**